

DOSSIER

OVERHEID IN GELDNOOD

Dit jaar betalen we met zijn allen wat minder belastingen 'dankzij' de economische crisis. De overheid gaat die te lijf met relanceplannen, maar die kosten handenvol geld. Het Planbureau ziet het tekort op de begroting dit jaar oplopen tot 4,3 procent van het bruto binnenlands product. Tegen 2011 dreigt dat zelfs

6,1 procent te worden. De kapitaalhonger van de overheid zal de komende jaren immens worden, maar voor een klein land als België is het niet evident om dat geld bijeen te harken. De Leuvense professoren Wim Moesen en Paul De Grauwe reiken een mogelijke oplossing aan.
LUC COPPENS

Over drie dagen werken we weer voor onszelf

Op 8 juni is het zover. Dan werpen wij met zijn allen het belastingjuk af en werken we nog uitsluitend voor onszelf. In de veronderstelling dat u tot nu toe uitsluitend voor de fiscus hebt gewerkt.

Tax Freedom Day – de dag waarop we onszelf vrijgekocht hebben van de fiscus – valt dit jaar op 8 juni. De dag na de verkiezingen en twee dagen vroeger dan de voorbije jaren. Goed nieuws, zo lijkt het, maar de winst is uitsluitend het gevolg van de crisis. Door de recessie produceren we samen weliswaar minder goederen en diensten dan in 2008, maar de belastingopbrengsten doken nog iets sneller omhoog.

Om de datum van Tax Freedom Day te bepalen, kijkt het consultantsbureau PricewaterhouseCoopers (PwC) naar alle belastinginkomsten – zowel directe als indirecte, inclusief de sociale zekerheidsbijdragen – en het

deelt die dan door het bruto binnenlands product (bbp). Voor 2009 levert dat een ratio op van 43,3 procent. Dat is duidelijk minder dan de 44,1 procent van vorig jaar. Voldoende om de dag 48 uur vooruit te schuiven.

Winst uitsluitend afkomstig van vennootschapsbelasting

'Het is jammer genoeg een zuiver mathematisch effect', zegt managing partner Frank Dierckx van PwC. Het consultantbedrijf berekent in heel Europa wanneer Tax

Freedom Day precies valt. Het vierde jaar op rij al. In eigen land krijgt het assistentie van prof. Wim Moesen van de KU Leuven. 'Het is duidelijk dat bij onze berekeningen zowel de teller als de noemer van de breuk dit jaar afnemen. De RSZ-bijdragen en de belastingen die particulieren betalen, dalen ongeveer proportioneel met het bbp. De winst komt uitsluitend van de vennootschapsbelasting. Bedrijven betalen minder belasting omdat ze minder winst maken. Maar door het effect van de vaste kosten die ze aftrekken van hun brutowinst, daalt de vennootschapsbelasting nog net iets sneller dan het bruto binnenlands product.'

Professor Moesen schat dat de be-

drijven dit jaar 1,7 miljard euro minder belastingen zullen betalen, een daling met 15 procent tegenover 2008. 'We baseren ons daarvoor op de verwachte voorafbetalingen dit jaar en de afrekening op basis van de winsten van 2008.'

Tegenover de belastingen en de socialezekerheidsbijdragen die we met zijn allen betalen, staan uiteraard ook sociale voorzieningen, gezondheidszorg van hoog niveau, pensioenen, een gesubsidieerd cultuuraanbod, weginfrastructuur en tal van andere openbare voorzieningen. De overheid geeft dus heel wat terug, maar dat wordt in de berekening van de Tax Freedom Day buiten beschouwing gelaten.

'Toegegeven,' zegt Dierckx, 'ik zie niet graag ziek worden in Roenië of in de Verenigde Staten. Twee landen waar Tax Freedom Day een stuk vroeger op het ja valt, respectievelijk op 12 maart en 13 april. 'Kijk maar naar Hongarije,' zegt hij. 'Nog een voornamelijk Oostblokland, maar dan er waar het sociale vangnet de laatste jaren sterk werd uitgebouwd. En wat zie je? Tax Freedom Day viel er dinsdag, twaalf weken later dan in Roemenië. Duitsland doet precies even goed – of slecht – als België. Itaal volgt twee dagen later, op de hielen gezeten door de Fransen, do op 11 juni een feestje kunnen bouwen. De Zweden mochten nog geslud hebben tot 7 juli.'

'Zonder sterke overheid is er geen vertrouwen'

Door de financiële crisis is de overheid opnieuw op het economische voorplan verschenen.

'Alser iets is dat deze crisis duidelijk maakt, dan is het wel dat de "onzichtbare hand" van de vrije markteconomie weer eens heeft gefaald', zegt professor Wim Moesen van de KU Leuven. 'De overheid heeft moeten ingrijpen en als ze er niet snel in slaagt haar middelen veel efficiënter in te zetten, zullen we daar binnenkort met zijn allen de rekening voor gepresenteerd krijgen onder de vorm van hogere belastingen, meer inflatie, enzovoort.'

'Op het eerste gezicht is het moeilijk om een verband te zien tussen de val van de Berlijnse Muur in 1989 en het financiële debacle van het afgelopen jaar', zegt Moesen. 'Toch leren beide gebeurtenissen ons dat de overheid een essentiële rol te spelen heeft in een moderne economie. Zonder sterke overheid is er geen vertrouwen, en zonder vertrouwen werkt de economie zwaar onder haar mogelijkheden.'

Volgens Moesen heeft na de val van de Berlijnse Muur een soort laboratoriumexperiment plaatsgevonden. 'Slimme jongens van

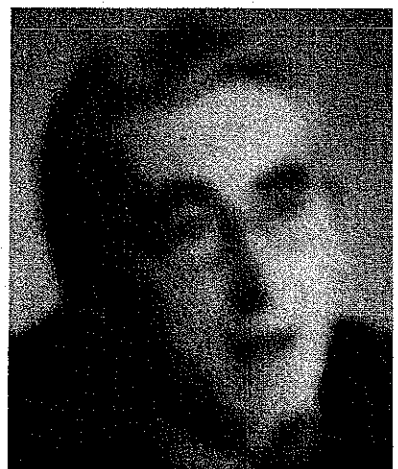
Harvard en Chicago konden al hun handboekwijsheid loslaten op het voormalige Oostblok. Een communistisch systeem omvormen tot een vrije markt bleek echter veel minder evident dan gedacht.'

Vijftien jaar later was het gemiddelde bruto binnenlands product in de voormalige Oostbloklanden teruggevallen tot 60 procent van het niveau dat voordien werd gehaald. In tegenspraak met alle theorieën die ervan uitgaan dat kapitaal, arbeid en grondstoffen zoveel efficiënter gebruikt worden in een kapitalistisch systeem. 'Het lijkt inderdaad een vreemde situatie', zo geeft Moesen toe. 'De meeste landen hebben hoog opgeleide specialisten in overvloed en er is doorgaans geen gebrek aan grondstoffen. Maar omdat ze in veel gevallen niet kunnen rekenen op een sterke overheid die regelend optreedt en wetten afdwingt, is er geen vertrouwen bij de bevolking en dat fnuikt de economische groei.'

'Vergelijk het met een broodjeszaak. Als je daar als klant binnen-

Wim Moesen. © ip

Paul De Grauwe. © bdw

stapt, ga je ervan uit dat je een gezond broodje koopt. Eentje dat niet besmet is met salmonella of een andere vicie bacterie. De verkoper verwacht dat je met onvervalste munten of bankbiljetten betaalt. Alleen als beide voorwaarden vervuld zijn, kun je zo'n broodjeszaak draaiende houden.' Vertrouwen is dus essentieel in

een economie. Dat is ook vorig jaar weer gebeleden. Het is begonnen met de banken die elkaar niet meer vertrouwen. Ze waren bang dat hun sectoren in slechtere doen waren dan ze wilden toegeven en stonden elkaar dus geen krediet meer toe, zelfs niet voor heel korte periodes. De Europese Centrale

Bank heeft die rol moeten overnemen. Zij staat nu nagenoeg onberpikt krediet toe tegen een uiterst lage kostprijs.

Maar intussen dreigde ook het vertrouwen van de spaarder in zijn bank weg te vallen. 'Ik boe eind september echt bang geweest dat we tot in het kleinst-dorp rijken klanten aan de banken